

ملت ته د دولت حساب ورکولو
په ناسته کې د کرنې وزیر ډاکټر انوارالحق احدي وينا
بسم الله الرحمن الرحيم

د رسنيو محترمو استازو، اطلاعاتو ته د لاس رسې محترم کميسيون، محترمو خويندو او ورونو السلام عليكم ورحمت الله
وبرکاته.

خوښ يم، چې نن د افغانستان د کرنې، اوبولگولو او مالداري د وزير په صفت تاسو ته ددې وزارت د 1399 يم کال د کرنو په
هکله معلومات درکوم.

کرنه او مالداري د افغانستان د اقتصاد لويه برخه جوړوي. د هېواد 56 سلنه خلک مستقيماً په کرنه او مالداري مصروف دي او د
ملي عايدو 28 سلنه له همدې سکتور نه تهيه کېږي. د کرنې، اوبولگولو او مالداري وزارت موخه داده، چې په هېواد کې، کرنه
او مالداري ته وده ورکړي، د کرنيزو او حيواني محصولاتو توليد ډېر کړي او د دهېوا د ملي اقتصاد په وده کې کرنه او مالداري
ښه ونډه ولري. برسیره پر دې دا وزارت د هېود د طبيعي سرچينو د ساتني او روزني او د چاپيريال له ساتني سره د مرستي ...
دنده هم لري.

په افغانستان کې د کرنيزو محصولاتو د توليد کچه د سيمي د هيوادونو په مقايسه نسبتاً ټيټه ده. زموږ د کرنيزو محصولاتو د
کموالي عمده عوامل د اوبو کموالي، له نوي تکنالوژي نه کمه استفاده او د هغې په هکله د بزگرانو کم معلومات، په کرنه کې له
ماشينو نه کمه استفاده، له کيمياوي سري نه ناسمه استفاده، او په توليد کې د تجارتي انگيزي کموالي دي.
د کرنې، اوبولگولو او مالداري وزارت په تېرو څو کلنو کې هڅه کړې، چې د يوې منظمې ستراتيژي او کاري پلان پر اساس د
پورته ذکر شويو نيمگړتياو په هکله اقدامات وکړي ترڅو دهيواد کرنيز محصولات ډېر شي.

د کرنې، اوبولگولو او مالداري د وزارت د کار ساحه ډېره پراخه ده. ددې وزارت د ټولو هغو فعاليتونه چې په 1399 کال کې يې
اجرا کړي پوره راپور به ډېر وخت ونيسي. د کرنې وزارت د خپلو ټولو فعاليتونو مفصل راپور نشر کړی او تاسو يې د وزارت د
معلوماتو له دفتر نه تر لاسه کولی شئ. نن به زه په اجمالی ډول د وزارت د 1399 کال عمده فعاليتونو باندې وغږېږم.
سره له دې، چې د کرونا ناروغي له امله په کارونو کې يوڅه کمزورتيا طبيعي وه خو د کرنې، اوبولگولو او مالداري وزارت، د
کرونا له ستونزي سره سره، په 1399 کال کې ډېر فعال و. ياد وزارت خپله عادي بوديجه، چې 1300 ميلونه افغانيو په حدود کې
وه، تقريباً ټوله مصرف کړه او پراختيايي بوديجه چې له 14 مليارو افغانيو جگه وه، 80 سلنه يې ولگوله. دا چې د کال په نيمايي
کې د وزارت انکشافی بوديجه فوق العاده ډېره شوه، 80 سلنه مصرف د تقدير وړ دی. په هر حال، اوس به تاسو ته د وزارت د
1399 کال د غټو پراختيايي فعاليتونو په هکله نسبتاً لنډ معلومات درکړم.

حضر محترم!

افغانستان از لحاظ اقليمي ساحه خشک يا نيمه خشک است. بناً آبياري نقش عمده در بلند بردن سطح محصولات زراعتی دارد.
وزارت زراعت از ديدار زمين های زراعتی آبی را یکی از کارهای عمده خود می داند. قبل از کودتای ثور ۱۳۵۷ افغانستان ۳/۲
ميلون هکتار زمين آبی داشت. در نتیجه جنگ ها ساحه زمين آبی در کشور به کمتر از دو ميلون هکتار تنزيل کرد. اما در نتیجه
فعاليت های حکومت در چند سال گذشته بيشتر از ۵۰۰ هزار هکتار زمين که لامزروع شده بود بار ديگر به زمين آبی تبديل شد.
در سال ۱۳۹۹ وزارت زراعت، آبياري و مالداري ۱۲۱ شبکه آبياري، ۴۳۵ کانال فرعی درجه دوم و درجه سوم، ۱۲۰ ذخيره
گاه خاکی آب باران، ۱۲۱ آبريزه کوچک آبياري، ۲۰۰ چکدم، ۱۷ حوض ذخيره آب را ساخته و ۱۰۰ پايه واتر پمپ سولری را
توزيع کرده است. در نتیجه فعاليت های انکشافی آبياري، وزارت زراعت در سال ۱۳۹۹ در حدود ۹۷/۰۰۰ هکتار زمين آبياري
شده است.

به صورت مشخص در سال ۱۳۹۹ ساحه کشت گندم پنج فیصد زياد شد، ساحه کشت شالی ۱۵ فیصد بيشتر شده و ۲۵ فیصد
جلو ضايعات آب گرفته شد. با اعمار بيش از هفت هزار متر ديوار استنادی و گييون، بيشتر از ۴۰۰۰ هکتار زمين زراعتی در
مقابل تهديد دريا حفاظت شده. سيستم آبياري قطره ای از آب کم استفاده اعظمی می کند. در سال ۱۳۹۹ وزارت زراعت و آبياري
این سيستم را در هشت هکتار زمين تجربه کرد.

آبياري قسمت مهم پروگرام های انکشافی وزارت زراعت در آینده هم خواهد بود. برای سال ۱۴۰۰ هم ما برنامه ای وسيع برای
اعمار شبکه های آبياري، کانال ها، چکدم ها، و ديوار های استنادی داریم. توقع داریم که در سال ۱۴۰۰ هم در حدود ۸۰ هزار
هکتار زمين بيشتر آبی شود و يا آب کافی برایش برسد. وزارت زراعت، آبياري و مالداري استفاده از سيستم آبياري قطره ای را
در سال ۱۴۰۰ و بعد از آن هم انکشاف خواهد داد.

علاوه بر از ديدار زمين آبی، تخم اصلاح شده در از ديدار حاصلات زراعتی نقش عمده دارد. قرار است که تخم اصلاح شده
حاصلات را در حدود ۳۰٪ زياد سازد. وزارت زراعت، آبياري و مالداري در ماه عقرب سال ۱۳۹۹ پروگرام توزيع ۱۴ هزار
تن تخم اصلاح شده گندم را به ۲۸۰ هزار دهقان در ۳۴ ولايت افغانستان اجرا کرد. ما این پروگرام را امسال به وقتی که قرار
بود آغاز شود شروع کردیم ولی متاسفانه که نسبت برف باری قبل از وقت نتوانستیم که بيشتر از ۸۰٪ این تخم را توزيع کنیم.
تخم باقی مانده در دور بعدی به دهاقين توزيع خواهد شد. دهاقين فقط ۴۰٪ قيمت تخم اصلاح شده را نادیه می کنند؛ بقیه ۶۰٪
قيمت تخم کمک حکومت و بانک جهانی به دهاقين است در سال ۱۴۰۰ وزارت زراعت ۱۶ هزار تن تخم اصلاح شده گندم ديگر
را به دهاقين توزيع می کند. تاثیر تخم اصلاح شده بر محصولات خوب است. در سال ۱۳۹۹ محصولات گندم نسبت به سال گذشته

بیشتر از ۳۰ هزار متریک تن زیاد بود. من قصد دارم که به زودی پروگرام توزیع تخم اصلاح شده گندم را بهتر تنظیم نمایم تا توزیع لاقط دو و سه هفته قبل از موسم کشت تکمیل و در سراسر کشور از تخم‌های اصلاح شده استفاده شود.

برنج هم یک قلم عمده غذای مردم افغانستان را تشکیل می‌دهد. زرع برنج در ۱۹ ولایت افغانستان رایج است. در چند سال اخیر استفاده از تخم‌های اصلاح شده برنج تشویق شده. در سال ۱۳۹۹ ۱۵ صدها هکتار برنج ۱۵ فیصد زیادتیر نسبت به سال ۱۳۹۸ بود اما حاصلات برنج ۱۶٪ بیش‌تر بود. حاصلات برنج در سال ۱۳۹۹ بالغ به ۴۴۰ هزار تن شد در حالی که تقاضا برای برنج در حدود ۶۰۰ هزار تن است. پالیسی تشویقی حکومت در سکتور برنج تأثیر خوبی داشته و ما امیدوار هستیم که در سال ۱۴۰۰ و بعد از آن هم قوس صعودی حاصلات برنج دوام کند. البته وزارت زراعت به توجه خود به این سکتور دوام می‌دهد. وزارت زراعت در سال ۱۳۹۹، در چندین ولایت برای ترویج نوع بهتر برنج یک هزار و ۸۲۰ فارم نمایشی را تنظیم کرده تا ده‌ها قاین از نزدیک با انواع بهتر و پر حاصل برنج آشنا شوند.

سبزیجات ارزش پولی بلند دارد. وزارت زراعت در ترویج زرع سبزیجات میکوشد. در سال ۱۳۹۹ وزارت زراعت ۱/۳۵۰ مزرعه‌ی نمایشی سبزیجات را در ولایت‌های مختلف که شهرهای کلان در آنجا واقع هستند تنظیم کرده بود تا ده‌ها قاین با تخم‌های برنجی که پر حاصل هستند آشنا شوند. هم‌چنان، این وزارت ۲۱۰ سبزیخانه عصری را اعمار کرده. و یک هزار و ۲۹۰ باغچه خانگی خُرد را برای خانم‌های بی‌بضاعت اعمار کرده. هم چنان، این وزارت ۵۰۰ مزرعه‌ی نمایشی پخته و ۹۰۳ مزرعه نمایش زعفران را در سال ۱۳۹۹ تنظیم کرد. این وزارت در سال ۱۳۹۹ در بیش از ۴۰۰ جریب زمین که سبزیجات کاشته شده بود، در ۱۶۶ هکتار باغ انگور و در ۲۲ هکتار باغ دیگر میوه جات، چپله اعمار کرده و ۳/۳۹۴ سبیت و وسایل باغداری را به باغداران توزیع کرده.

محترم حاضرینو!

د کرنی متخصصین په دې نظر دي، چې په افغانستان کې بنوالی د کرنی د نورو برخو په مقایسه ډېره گټه لري. افغانستان د نورو هېوادونو سره د مېوو په برخه کې هم د کمیت او هم د کیفیت له لحاظه رقابت کولی شي. د کرنی وزارت په تېرو څو کلونو کې باغداری ته ښه توجه کړې او په لنډه موده کې د بڼو ساحه دوه نیم چنده شوې ده. د NHLP پروژې په دې برخه کې ښه فعالیت کړی. نه یوازې دا چې د باغونو ساحه ډېره شوې بلکې د ونو بهتر نسل او له روزل شویو نیالگيو نه استفاده شوې. په ۱۳۹۹ کال کې د افغانستان د مېوو په حاصلاتو کې ۲۰٪ زیاتوالی راغلی. دا وزارت ډېری د مېوه دارو ونو قوربې جوړې کړې او په ۱۳۹۹ کال کې یوازې NHLP په ۴۴۱۲۵ جریبو ځمکه کې په اوو ولایاتو کې د ۳۲۱ میلیون افغانیو په مصرف د مېوه دارو ونو نیالگي ایښي دي. همدارنگه د انګورو، آلبخارا، خرماو، انارو، منو، شفتالو، ځمکنی توتانو او توتانو بڼونه یې جوړ کړي دي. متاسفانه چې نړیوال بانک تصمیم نیولی، چې د NHLP پروگرام قطعې کړي. خو بنوالی د افغانستان د کرنی او د ملي اقتصاد په وده کې لویه برخه لري او د کرنی وزارت هڅه کوي چې د ۱۴۰۰ کال لپاره له ځینو نورو پروژو نه یو څه بودیجه د باغداری لپاره راوگرځوي او د بڼو د پراختیا پروژې ته دوام ورکړي.

خو ددې ترڅنګه مونږ د آسیایي بانک سره په تماس کې یو چې د NHLP په شان یوه بله پروژه د باغداری د ودې لپاره منظور کړي. زه په دې هکله خوشبین یم. د کرنی وزارت به د باغداری د ودې پروگرام ته دوام ورکوي. په دې هکله د کرنی وزارت د انګورو، آنځرو، بادام او د ستروس د ودې او پروسس لپاره اقتصادي شورا ته پیشنهادونه کړي. انشاءالله چې دغه پیشنهادونه به ومنل شي، بودیجه به ورته پیدا شي او د بنوالی د ودې په برخه کې به یو بل لوی ګام واخیستل شي. د کرنیزو محصولاتو پروسس یوه مهمه موضوع ده. پروسس کول یا زراعتي صنایعو جوړېدل د کرنیزو محصولاتو ارزښت ډېر زیاتوي. دا وزارت کرنیز صنعت تشویقي، له ځینو کرنیز صنعتي فابریکو سره یې مالي او تخنیکي مرستې هم کړي دي او خوشبختانه چې په تېرو دوو مېاشتو کې ځینې لویې د کرنیز صنعتي فابریکې لکه البدر، د کندهار کامپلکس، او بوستان سبز د پروسس شرکتونه افتتاح شول.

په ۱۳۹۹ کال کې د کرنی وزارت یوه لویه پروژه د کرنیزو محصولاتو د مدیریت په نوم وچلوله. ددې پروژې اهمیت په دې کې وه، چې تشویش موجود و چې د کورونو د ناروغي له امله به بندرونه بند شي او د افغانستان کرنیز محصولات به خپل عنعنوي خارجي بازارونو ته ونه رسول شي. ددې احتمالي حالت سره د مقابلي په خاطر، د حکومت په تائید، د کرنی وزارت تصمیم ونيو چې له یوې خوا ډېری وړې سړې خونې د کرنیزو محصولاتو لپاره جوړې کړي او له بلې خوا ځینې محصولات وچ کړي، چې د استفادې عمر یې اوږد شي. دغې پروژې له یوې خوا خلکو ته مؤقتي کارونه ایجاد کړل او له بلې خوا یې زارعیو ته وخت ورکړ چې له خپلو محصولاتو نه ښه استفاده وکړي. دغې پروژې تقریبا ۶ ملیارده افغانی بودیجه درلوده، چې د ۵ ملیاردو نه زیاته یې مصرف شوه.

په ۱۳۹۹ کال کې د کرنی وزارت د کرنیزو محصولاتو مدیریت د پروژې له لارې په ټول هیواد کې نږدې ۱۰۰۰۰ صفر انرژي سړې خونې او ممیزخونې جوړې کړي دي، چې له دې جملې نه د پیازو ۳۵۰۳ او د کچالو ۲۷۴۹ صفر انرژي زېرمونونه، ۳۸۶۷ ممیزخونې او د انارو او منو ۴۷۵ صفر درجې سړې خونې جوړې کړي دي. ددغو خونو ۹۰ درصد سلنه مصرف د کرنی وزارت او ۱۰ مصرف د خلکو لخوا ورکړل شوي دي. د یو اټکل پر اساس دغو سړو خونو او ممیزخونو د ۱۶۵ زرو ټنو حاصلاتو د ضایع کېدو مخه نیولې. دغه پروژه په خلکو کې محبوبیت لري او د کرنی وزارت پلان لري چې د ۲۰۰۰ - ۱۵۰۰ پورې نورې همداسې سړې خونې او ممیزخونې په بېلو بېلو ولایاتو کې په ۱۴۰۰ کال کې جوړې کړي.

خنگلونه د افغانستان مهمه طبيعي شتمني ده. د ثور له کودتا نه مخکې افغانستان (۱۰۹ (میلیون هکتاره خنگلونه درلودل. د تېرو ۴۲ کلونو په جنگونو کې خنگلونو ته سخت زیان رسېدلی، چې په کال (۲۰۰۱ (کې د افغانستان د خنگلونو ساحه (۱/۳ (میلیون هکتارو ته راټیټه شي. خو د کرنې وزارت د حکومت د پالیسي په چوکاټ کې په تېرو څو کلونو کې هڅه کړې، چې خنگلونه بېرته احیا کړي او تر اوسه یې څه باندې ۴۸۰ زره هکتاره خنگلونه احیا کړي دي. البته د ټولو خنگلونو احیا د ژوند د محیط پر کیفیت باندې ښه اثر لري. خو په خنگلونو کې د پستي، ځنغوزیو او چارمغزو خنگلونه خاص اقتصادي اهمیت هم لري. دا د حکومت پالیسي ده، چې خنگلونه په لویه کي او د پستي، ځنغوزیو او چارمغزو خنگلونه په خاص ډول احیا او پراخه کړي. په همدې اړوند د کرنې وزارت په ۱۳۹۹ کال کې ۲۰۹۵۰۰۰ اصله د ځنغوزیو او چارمغزو نیالګي روزلي او ۳۲۲۳ هکتاره د چارمغزو او ځنغوزیو خنگلونه بېرته احیا کړي او توسعه یې ورکړې ده. ددې درې واړو غوزیو بین المللي بازارونه ښه دي او د کرنې وزارت په ۱۴۰۰ کال کې پلان لري، چې تقریباً ۱۰۰۰۰ هکتاره د پستي، د ځنغوزیو او چارمغزو خنگلونه احیا کړي او ۶،۴ ملیونه نیالګي به غرس کړي.

د پستي د تولید لپاره خو په هرات کې یوه لویه پروژې په نظر کې نیول شوي او د ځنغوزو او چارمغزو د تولید لپاره په پکتیکا، پکتیا، خوست، کونړ، نورستان او لغمان کې پروګرامونه په نظر کې نیول شوي دي. په ۱۴۰۰ کال کې په ننگرهار او لغمان کې په ۳۱۸ هکتاره ځمکه کې ۲ ملیونه د بېرې نیالګي غرس شي.

همدارنگه، زعفران، زیره، انجه او خوږه وله ښه تجارتي ارزښت لري او د کرنې وزارت ددغو بوټو د تولید د زیاتولو او تجارت په هکله فعالیت کوي. په ۱۳۹۹ کال کې د زعفران تولیدات ۲۱ ټنو ته ورسېد چې د بازار بیه یې ۱۸ ملیونه ډالرو په حدودو کې دی. د زعفران تولیدونکي سړ کال د کورونو له امله د یو څه مشکلاتو سره مخ دي خو هیله ده چې په ۱۴۰۰ کال کې به دغه ستونزې هوارې شي. د انجې د تولید د ډېرولو لپاره هم د کرنې وزارت د انجې له شرکت سره پروګرام لري، چې ددې نبات تولید او عواید به ډېر زیات شي.

حضر محترم!

مالداري قسمت مهم اقتصاد افغانستان است. وزارت زراعت و مالداري اهميت مالداري را درک مي کند. متاسفانه که در چند سال گذشته بودجه مالداري نسبتاً کم بود. من کوشش مي کنم که توجه دونران را به اهميت مالداري جلب کنم و صحبت های مقدماتي در اين مورد صورت گرفته. من خوشبين استم که به همان طور که سرمايه گذاري بانک جهاني در باغداری افغانستان تغيير قوی را در باغداری آورد، سرمايه گذاري بانک آسيایي در سکتور مالداري تغييرات کلان مثبت را در اين سکتور به میان بياورد. قسمت اعظم فعاليت وزارت زراعت و مالداري در قسمت مالداري متوجه صحت حیواني بوده. در سال ۱۳۹۹ بیشتر از ۵/۵ ملیون دوز واکسين به حیوانات تزریق شد. هم چنان سه باب کلينیک در ولايات کابل و کندز ساخته شد و قرارداد برای ساخت ۵۷ کلينک ساحه های وترنری امضا شد. وزارت شش استیشن القاح مصنوعی را در کابل، کنر، هلمند، تخار و بدخشان ساخت. افغانستان سالانه ۲۹۰ هزار تن گوشت مرغ مصرف مي کند. در چند سال گذشته حکومت سياست حمايت از تولید داخلی گوشت و تخم مرغ را تعقیب کرده که اثر آن بر رشد اين سکتور فوق العاده بود. حالا تولید داخلی ما تقریباً ۲۲۰ هزار تن گوشت مرغ و ۶۰۰ هزار بیضه تخم است. حکومت فعلاً هم از تولیدات داخلی حمايت مي کند. وزارت زراعت با شرکت های مرغ داری کمک مي کند و طرفدار دوام سياست حمايتی حکومت از اين سکتور است. در سال ۱۳۹۹ وزارت زراعت چهار هزار و ۷۲۲ فارم مرغ تخمی ۲۰/۶۰ و ۱۰۰ قطعه ای را در چندین ولایت افغانستان ساخت. هم چنان این وزارت امسال در ساخت ۴۰ فارم کلان مرغداری کمک مالی کرده است. این وزارت ۵ مرکز پروسس شیر را که کلان ترین آن در کابل به ظرفیت ۳۰۰۰۰ لیتر و پنج مرکز جمع آوری شیر را ساخت. هم چنان این وزارت و سکتور خصوصی، ۳۵۰ فارم ماهیان گرم آبی و سرد آبی را در ۱۳۹۹ ساخته است.

با وجود آن که کارکرد وزارت خوب است، ولی احتیاجات وزارت بسیار زیادت از امکانات این وزارت است. تا هنوز لابراتوارهای وزارت معیاری نشده اند. وزارت به پرسونل مسلکی قوی ضرورت دارد. وزارت باید ظرفیت تحقیقات علمی را داشته باشد. وزارت تا هنوز نتوانسته است کار موثری را راجع به زمین های للمی کند. مشکل عمده در وزارت، نبود بودجه کافی است. ولی با وجود این محدودیت، ما همیشه می کوشیم تا در بخش های کاری خود پیشرفت داشته باشیم.

تشکیل وزارت نسبتاً کهنه است. در سال ۱۳۹۹ وزارت زراعت، آبیاری و مالداري، در تفاهم با کمیسیون اصلاحات اداری، تجدید نظر به تشکیلات کرد و کوشش کرد که تشکیلات خود را که مرکز محور است، بیشتر دهقان محور سازد. در سال ۱۴۰۰ ما ریفورم تشکیلات را ادامه می دهیم و پرسونل وزارت را بیشتر مسلکی می سازم.

متاسفانه که فساد اداری یک مشکل است که هم ادارات دولتی از آن آسیب دیده اند. وزارت زراعت، آبیاری و مالداري طبعاً از پالیسي های ضد فساد حکومت پیروی می کند و از مقامات کشفی و عدلی خواهان مؤثریت بیشتر در مبارزه بر ضد فساد است. علاوه بر این، این وزارت نظارت داخلی را هم قوی تر می سازد تا در کشف و از بین بردن فساد نقش مستقل را نیز ایفا کند. همان طوری که در آغاز گفتیم که ساحه کار وزارت زراعت خیلی وسیع است و بحث همه ابعاد فعالیت های این وزارت بسیار زمان گیر می باشد. من فقط چند انکشاف مهم و نیمه مهم سال ۱۳۹۹ را به حضور شما دوستان پیش کش کردم. لیست کامل فعالیت های انکشافی وزارت در سال ۱۳۹۹ بیشتر از فعالیت های است که من از آن یاد کردم.

وزارت زراعت، آبیاری و مالداري استراتژی و پلان واضح و مفصلی برای انکشاف زراعت، آبیاری و مالداري دارد. پلان کاری ما در سال ۱۳۹۹ مبتنی بر استراتژی انکشافی این وزارت است و پلان کاری ما برای سال ۱۴۰۰ هم مبتنی به استراتژی

انکشافی ما است. زراعت و مالداري در افغانستان پوتنسيل قوي براي انکشاف و توسعه دارد. ما مصمم هستيم که رشد زراعت و مالداري را در افغانستان سريع کنيم، مصونيت غذايي مردممان را تامين کنيم، از منابع طبيعي زراعتي استفاده خوب کنيم و در راه رفاه مردم خود، خصوصاً، دهاقين جد و جهد نماييم. ان شاءالله ما کامياب مي شويم و هر سال خبرهاي بهتر را به شما تقديم مي کنيم.

و من الله توفيق
تل دي وي افغانستان
پاينده باد افغانستان
يه شسن افغانستان